

Tilburg Kort

Kerk en pastorie Schans op monumentenlijst

Burgemeester en Wethouders van Tilburg hebben in september besloten om de kerk van Onze Lieve Vrouw Onbevleete Ontvangenis (Schans 121), alsmede de zich in het gebouw bevindende inventarisstukken (orgel, twintigtal beelden, vier reliëfs en tabernakel) en de daarnaast gelegen pastorie (Schans 122) op de gemeentelijke monumentenlijst te plaatsen. De redengevende omschrijvingen geven de volgende bijzonderheden.

De R.K. kerk is een neogotisch gebouw liggende aan de noordkant van de driehoekige "plaatse" van de Heikant, de meest noordelijk gelegen nederzetting in Tilburg. De kerk is gebouwd naar ontwerp van de Tilburgse architect J.C. van den Heuvel. In 1871 besloot Mgr. J. Zwijsen tot de oprichting van deze kerk; zij ontstond uit de eerste afsplitsing van de moederparochie Goirke, die sinds 1797 het noordelijk stadsdeel bediende. De grond voor kerk, kerkhof, pastorie en tuin bestond uit een aantal samengevoegde percelen die geschonken werd door de erven van B. Somers. De kerk is bij uitzondering niet gericht op het oosten. Op 1 april 1872 werd begonnen met de fundering. Op 7 mei daaropvolgend werd de eerste steen gelegd. De kerk kwam gereed op 1 augustus 1873, waarna de inwijding plaatsvond op 8 september door de deken van Tilburg Wilhelmus van der Ven. Pas zes jaar later op 23 juni 1879 werd de kerk door Mgr. Godschalk geconsacreerd.

Het gebouw en de zich daarin bevindende inventarisstukken zijn van algemeen belang vanwege onderstaande redenen: Geschiedkundige redenen: nederzettings- en kerkgeschiedenis; Architectonische/artistieke redenen: bijzondere plaats in het oeuvre van een

kunstenaar/architect; Technische redenen: belangrijke getuigenis voor de ontwikkeling van de bouwtechniek; Stedebouwkundige redenen: belangrijk beeldbepalend element in het beschermde stadsgezicht met een sterke symboolwaarde voor het stadsdeel Heikant.

De pastorie is gebouwd in 1874 naar ontwerp van de bekende Tilburgse architect H.J. van Tulder, in de toen gebruikelijke eclectische stijl.

Het huis is gebouwd op een royaal erf met voor- en achtertuin. De pastorie bestaat uit drie te onderscheiden bouwmassa's: 1. de hoofdbouw, met de erin gesitueerde belangrijkste ruimten zoals een spreekkamer, een grote zaal voor officiële gebeurtenissen en de kamers van pastoor en kapelaans; 2. de bijbouw, waarin de keuken en de bijkeuken, kelder en de kamers van het personeel zich bevinden; en 3. de bijgebouwen, waarin zich o.a. een koetshuis en een overdekte binnenplaats bevinden.

Het bouwwerk met hekwerk zijn van algemeen belang vanwege onderstaande redenen: Geschiedkundige redenen: nederzettings- en kerkgeschiedenis; Architectonische/artistieke redenen: bijzondere plaats in het oeuvre van de architect; Stedebouwkundige redenen: belangrijk beeldbepalend element in het beschermde stadsgezicht Heikant wat betreft het ensemble (kerk, school, klooster en patronaatsgebouw).

Tilburg signalement

Joost Seelen en Arnold Vogel, De geschiedenis van het leerlooien in Noord-Brabant. Boekhandel Gianotten Tilburg, 1986, 160 blz., 234 foto's. ISBN 90-17077-11-X, f 55,-

Een uitstekend verzorgd en uniek fotoboek in de bekende serie van Gianotten. Naast een schets over de historische ontwikkeling van het leerlooien en de lederindustrie in Noord-Brabant, wordt ook een goed inzicht gegeven in de leerlooitechnieken. Tilburg is met 10 foto's vertegenwoordigd op blz. 127-133.

Mr. B.C.M. Jacobs, Justitie en politie in 's-Hertogenbosch voor 1629.

Van Gorcum Assen/Maastricht, 1986, XXI-II-298 blz., ISBN 90-232-2212-1. Brabantse Rechtshistorische Reeks 1.

Dissertatie over het stadsbestuur in de praktijk en de organisatie en het functioneren van de rechtspraak in Den Bosch voor 1629. Tilburg passim.

Harrie Verwiel, Een halve eeuw Volkenkundig Museum in Tilburg. In: Brabantia, jaargang 35, 1986, nr. 4, p. 11-13.

Mischa Ouwendijk, "De meetbaarheid van een grote massa". Het Moller Instituut in Tilburg. In: Brabantia, jaargang 35, 1986, nr. 4, p. 8-10.

N.a.v. artikel van Ruud Brouwers in "Archis" (zie "Tilburg", 1986, nr. 2).

G.J.W. Steijns, In memoriam drs. H.J.A.M. Schurink 1907-1985. In Nederlands Archivenblad, jaargang 90, nr. 2, juni 1986, p. 160-162.

Betreft hetzelfde artikel als in "Tilburg", jaargang 3, nr. 3, okt. 1985.

C. Robben, Tilburgs prentebuukse deel VII. Het Nieuwsblad Tilburg, 1986, f 7.50.

Prof. dr. H.F.J.M. van den Eerenbeemt en Drs. M.F.A. Linders-Rooijendijk, Vreemde militairen in een gesloten samenleving. Invloed van inkwartiering op de bestaans- en leefsituatie in Noord-Brabant tijdens de eerste jaren van de Belgische Opstand 1830-1834. Stichting Zuidelijk Historisch Contact Tilburg, 1986, XXVIII-197 blz., ISBN 90-70641-17-8, f 32.50.

Bijdragen tot de geschiedenis van het zuiden van Nederland LXVII. Tilburg passim.

Dr. A.C.M. Kappelhof, De belastingheffing in de Meierij van Den Bosch gedurende de Generaliteitsperiode (1648-1730). Stichting Zuidelijk Historisch Contact Tilburg, 1986, XLIII-419 blz., ISBN 90-70641-19-4, f 55,-. Bijdragen tot de geschiedenis van het zuiden van Nederland LXIX. Tilburg passim.

Willem A. van Ham, Wapens en vlaggen van Noord-Brabant. Zutphen, 1986, 218 blz., geïll., ISBN 90-6011-499-X, f 29.50. Tilburg passim.

Mischa Ouwendijk, De Katholieke Hogeschool in Tilburg. De eigen maatstaven van Jo Bedaux. In: Brabantia, jaargang 35, 1986, nr. 5, p. 5-8.

Jan van den Dam, Een kwart eeuw hoogleraar Dr. H.F.J.M. van den Eerenbeemt. In: Brabantia, jaargang 35, 1986, nr. 6, p. 4-8.

Jan Franken, De beleving van een interieur. Wederom: het Moller Instituut. In: Brabantia, jaargang 35, 1986, nr. 6, p. 9-12.

A. Weijnen, Etymologische invallen 4. In: Taal en tongval, tijdschrift voor dialectologie, jaargang 38, afl. 1 en 2, 1986, p. 88-89. N.a.v. het boekje "Tilburg dialect" (1985).

RP